

Núria Reverter Pellicer
estudiant de 2n de Filologia

Literatura ebrencia

A l'ombra del mirall: els personatges de S. J. Arbó

“Oh, pare, és possible que un tan vehement desig de viure animi aquests dissortats?”

Arribats al final de la trama de Terres de l'Ebre, és quan aquestes paraules del clàssic Virgili que obren la novel·la prenen el seu sentit absolut. En l'última part, el Joanet, fill del Joan i la Roseta de la primera generació, esdevé, amb la irremeiable petjada del medi i de la seva gent, un home.

No s'ha fet, però, un home per la seva voluntat: el món injust ha sigut qui, d'una manera cruel i imposada, li ha anat donant lliçons de desengany que han esmicolat en bocins la seva innocència. Descol·locat entre la solitud de la ribera, per gemenar, no li ha fet falta "matar el pare" perquè el vell Joan no li ha servit ni de referent ni de model antagònic. Representa només la passivitat immersa en la incomunicació amb el seu fill. Així, Joanet tracta de sortir d'aquest aïllament posant els peus al poble, on experimenta la primera lliçó: el seu llegat pagès contrasta amb els costums i les formes –només aparents– dels del poble.

Joanet coneix una noia rica, capritxosa i vanagloriosa, però feble de caràcter al mateix temps: la

Maria, de qui s'enamora boja. Les riotes de les seves amigues vers el noi, el menyspreu de la mare de la Maria i la humiliació a què el Martí, pretendent de la Maria, sotmet el Joanet són la prova de l'abismal diferència entre el món del pagès i el de la pubilla. Tots aquests personatges són la mà al·lisonadora que li dicten la sentència: en un món summament materialista i superficial un pagès orfe i curt d'enteniment no hi té cabuda. Tot i tenir la prova davant els seus ulls, Joanet no respon a la primera lliçó que la vida li dona i vol ser cec, perquè només així manté l'única esperança que dona sentit a la seva vida: la Maria. Ell encara és innocent: creu que podrà estimar la possible sogra com estimà la difunta mare i gira l'esguard davant una possible reconciliació entre la Maria i el Martí. En aquest punt, la vida al·lisonadora li dona una altra oportunitat de treure's la bona dels ulls, aquesta vegada d'una forma subtil i afectuosa: l'Andreu, l'únic amic vertader, és la veu de l'experiència que li explica que el seu destí, a les Terres de l'Ebre, està abocat a l'abisme, i que el medi, tot i ser un indret de gran bellesa i d'un cel terriblement blau, no serveix d'ajuda en

els moments d'afflicció i només la fugida és l'única salvació.

Tampoc el Joanet vol obrir els ulls davant els benèvolos consells del seu amic. El Joanet, que encara creu que l'ànima de tots els homes i dones és pura, humil i bondadosa com la seva, i, sabent que té molt a perdre amb la Maria i res a guanyar vivint aïllat a la ribera amb el seu pare, s'aferra a una il·lusió, a un somni, a una quimera amb nom de dona. Finalment, el Martí, en un estat d'embriaguesa i per fer-lo enfurismar, li confessa que ha intimat amb la seva Maria i que totes aquelles sospites que havia volgut obviar són reals. La lliçó dels fets i no la de les paraules, en la vida cruel del Joanet, per fi ha fet efecte.

No obstant això, entre la desil·lusió del somni ensorrat i la pèrdua de sentit de la seva l'existència que fins i tot li sembla absurda, sorgeixen unes espurnes d'orgull en la seva ànima que canvien les ratlles que havien escrit el seu

destí. Joanet, sense saber cap on ni a què, decideix fugir sol en un acte d'autoafirmació i valentia. No vol acabar servil i derrotat com el seu pare, ja que ell pertany a una nova generació que ha de representar una tímida esperança en aquestes terres desamparades. La nova generació, a diferència de la primera, comença a interrogar-se sobre el sentit de la vida fora del treball i es pregunta si és possible a les seves terres funestes i malaurades deslliurar-se de la presonera solitud. Joanet

és un home que pensa i ha construït, tot i que amb garrotades, una sòlida personalitat que el farà caminar sempre amb pas ferm, encara que el pas sigui en fals –ningú sap si allà on ha marxat ha aconseguit viure dignament. El Joanet, viu símbol de la segona generació, respon la pregunta del clàssic Virgili testimoniant que el seu irrompible desig de viure animarà els dissortats d'unes terres humils i oblidades: les Terres de l'Ebre.

Primera edició Llibreria Catalònia